

Visky András

A Szent Mihály-templom

Egy szomorú arc, író vagy zenész vagy építész, valami művész, aligha kétséges, de lehet, hogy pap, és akkor művész, író és zenész és építész. Vagy, hát persze, színész.

1528-ban a kolozsvári Szent Mihály-templom plébánosa, Joannes Clyn, miután megjárta Bécs és Pádua egyetemét és visszatért városába, egy kőből készült ajtókerettel ajándékozta meg a város védőszentjéről elnevezett szent épületet. Reneszánsz ízléssel faragott homokkő a sekrestye és a szentély között, a görög mitológia töredékei és az őskeresztény szimbolika egyetlen történetben, álomszerű arányok, Kolozsvár.

Joannes Clyn: ez is csak feltételezés, egy név, amelyet csak Isten tud kibetűzni, mondják. Voltak tűzvészek, tornyot kettérepesztő földrengés, a hitélet nem csillapodó viharai az egyetlen Név körül, amely Istené, és amit senki nem tud kimondani. Szent Mihály, ez valamivel könnyebb.

A keret lunettájáról egy férfiarc tekint befelé, a templom szentélyébe. Kerítésre fölkapaszkodott, kíváncsian leskelődő gyermek vagy inkább okos kamasz, figyelemmel kíséri a szertartást, de valami miatt nem juthat be, noha jelen van, lesúgja az egész liturgiát, ha kell, latinul is betéve tudja, és ha Arany-szájú Szent János könyörgéséhez ér a pap, a nagy imához, azt ő éneкли végig, egyszerűen nem tudja megállni, de úgy, hogy senki nem vesz észre belőle semmit, még az sem, aki a szentmisét celebrálja. Isten mosolyog, a pap riadtan távozik, a hívek még ott ülnek vele egy darabig a homályban, de megesik, hogy a pap is időz még, belenéz a gyertyafénybe. Ennyi az övé, aki fáradhatatlanul tartja magát, hogy belásson. Annyi az övé, ami nem vele történik.

Ott van és nincsen ott. Van otthona és nincsen otthon. Részt vesz, de nem részesül.

Joannes Clyn, *plebanus Kolosvariensis*, így a páduai matricula, János atya, szólítsuk így, hazatértekor felállíttatja az ajtókeretet, majd valamiféle hovatar-tozási huzavona, helyi érdekű, életbevágó csetepaté egyik főszereplőjeként, 1529-ben börtönbe vettetik. Az ajtókeret ott marad a sekrestye és a szentély között, aki belép, a szerpap, bárki „rajta”, a keretre faragott, kortalan férfiún keresztül lép be, akár a mindig legtitkosabb épületrészen elhelyezett művészbejárón a rémült színész, odahagyja a láthatót a láthatatlanért, de belépvén, akkor, a szertartás idejére, a láthatatlant teszi láthatóvá, itt van Isten köztünk, megnyilatkozott az Ég, harmatozzatok, égi magasok futólag, de nem, nem, az idő-

höz ennek nincs köze, hangokkal telik meg a templom, *teatro da udire messa*, mondja Leonardo.

A jobb oldali gyámoszlopra, egészen lent, az adományozó családi címere került (saját vérével fiókait tápláló tevékeny pelikán), a bal oldalira meg a városé. A lunettán ábrázolt férfi író tollat tart a kezében, a hosszú penna vízszintes helyzetben van, mintha az író vagy komponista csak rövid időre szakította volna félbe a munkát, amíg fölkapaszkodik a kőkerítésre és betekint, hogy lássa, mi történik, nem tudta folytatni az írást, elakadt, valami hirtelen hiányozni kezdett neki, egy kép, egy szó vagy egy hangsor, a szertartás végeztével pedig egyszerűen elfelejtett lemászni és visszatérni íróasztalához, ott lóg a kőfalon és figyel, áll az idő, Kolozsvár.

Egy szomorú arcú férfi. Én vagyok az ajtó, senki sem mehet az Atyához, vagy tőle el, hanem csak énekeltem.

Itthon lenni és *között*, mint a vándor, aki útnak indult, de csak a küszöbig jutott és nem lépte át, elég hosszú út ez is, az asztaltól az ajtóig, legyen elég, nem a kóborlás teszi a vándort.

Itthon lenni és *között*, mint a vándor, aki visszatért, de csak a küszöbig jutott, egy lépést sem bírt megtenni tovább, ott fogyott el az ereje, a küszöbön, de lehet, hogy nem engedték be, összetévesztették valakivel, nem ismerték fel, kiszólitották szép arcú asszonyát, Margit vagy Margó, de ő egy szót sem tudott szólni a meglepetéstől, csak állt ott, vele szemben, mígnem aztán a tanúk megelégtették ezt is, mondták neki, a vándornak, legyen elég, hogy a küszöbön állhat, semmit nem tehetnek érdekében, annyi az övé, ami nem vele történik.

A küszöbig eljutott, de amikor látta, milyen hosszú még az út az asztalig, feladta, ott áll, a küszöbön, a távoli asztalt nézi, ennyi az övé, Kolozsvár.

Bécs, Bécs, jut eszébe, *Sodalitas Litteraria Danubiana*, évszámok, feljegyzések, salétrom.

Miért nem ölik meg, kérdezte akkor, kéznél van minden, ami kell. Nem ölik meg, mondták, láttak ők már ezt is, azt is, nem lesz annak jó vége, ha megölik, asszonyok leskelődnek a ház körül tiszta kendőkkel a kezükben, arra várnak, hogy meggyötört arcára borítsák, nem, nem ölik meg, majd mindenféle éneket énekelnek a gyermekek a vasárnapi iskolában, álljon csak ott a küszöbön és nézzen, tegye magát hasznossá!

Nincs történet, kérdezte.

Nincs történet, válaszolták.